

110. מתוך מפגש חגיגי ביום השנה לייסוד היודנראט בביאליסטוק*

... קשה למסור בפרטי פרטים את תולדות ייסודו של היודנראט. העמדנו לעצמנו תפקיד אחד: לצרף לעבודה בני אדם חשובים, הגונים וחרוצים — אנשי־חיל. בני־אדם כאלה מצויים אצלנו ולא אהלל אותם כאן, אבל — מקצת שבחו בפניו: את אינוֹ בְּרֶשׁ, שהוא גם מנהל התעשייה, המצוין בכשרונות גדולים ובמרץ לא־רגיל — הכל יודעים ומכבדים. ואמנם שוכנעו השלטונות שאנו פועלים בלא טובת הנאה לעצמנו, והיחס כלפינו נעשה במשך הזמן מניח את הדעת: כידוע לכם, הועברו הרבה גזירות, מפני שהדיעה על עבודתנו טובה היתה... התעשייה התפתחה — כידוע לכם — וערכה בשביל הגיטו גדול כל־כך, שראינו צורך, כי בראש התעשייה יעמוד אינוֹ בְּרֶשׁ, ודבר זה העלה קרננו בעיני השלטונות.

כיום, לאחר שנה של פעולה קשה אבל רבת־ברכה, משמתקרבת שנה חרשה, אנו מתפללים בראש־השנה הזה: "זכרנו לחיים! שלא יטשנו השי"ת להבא, שיהא לאל ידנו לעשות את תפקידנו לתועלתו ולאושרו של הציבור כולו".

אינוֹ בְּרֶשׁ: לא יכולנו לפסוח על התאריך של היום ולא להיפגש, כדי לשיח לפחות עם האנשים הקרובים ביותר. אין בנמצא כוח־תיאור — לא של אמן, לא של סופר ולא של צייר — שיהיה בידו למסור מה שעבר עלינו ב־365 הימים. אין אנו בעצמנו מאמינים, ודומה שלעתיד לבוא איש לא יאמין — למה שאירע בתקופה זו. מזל הוא, שאין לחזות את העתיד מראש, שאילו כן — לא היינו חיים ומגיעים לחיזיון הזה. אילו ביקשתי להעלות כאן את רשימת הצרות — אפילו לא לתארן, אלא למנותן בלבד — היה דבר זה נמשך זמן רב, רב מאוד. לא אמנה אלא את המאורעות העגומים והלא־צפויים ביותר... בקיצור — לא היה לנו אפילו יום אחד של מנוחה בלי אימת סכנה. הרבה גזירות נתבטלו — כידוע — בזכות מעשינו.

הרבה מעשים חיוביים פעלנו:

1. בתי־החרושת שלנו, שפעמים הרבה יצרו "יש מאין", עוררו התפעלות בלב השונאים;
2. התערוכה שמחוץ לגיטו מוכיחה תמיד את הישגנו ואת כושרנו להשיג הישגים;
3. עם זה העמדנו רשת־חינוך ובתי ספר מקצועיים;
4. העזרה הסוציאלית שלנו... בתי־החולים וכיו"ב, עולים פי־כמה בהיקפם על

מוסדות דומים שהיו לנו לפני המלחמה; 5. גני-הירקות שלנו ושאר מפעלים כגון אלו מוכיחים שהיהודים הם אלמנט מועיל מאוד.

יש דיעות מדיעות שונות על פעילותו של היודנראט, אבל צריך להביא בחשבון את מצבו של היודנראט. הרי אנו בני-הערובה הערבים לכל המתרחש בגיטו. ומה משמעותו של דבר זה — הלא אתם יודעים על-פי הנעשה בערים אחרות. חברי הנשיאות הלא שערותיהם הלבינו במשך הזמן הזה. פעולת הנשיאות במסירות הנפש, הלא אין לספרה במלים. אם נזכה ונחיה, יהא צורך לכתוב על כך ספרים שלמים. אחר כך חל מפנה יסודי במצבנו, והוא מבדיל אותנו מכל התחומים הכבושים ומכל הגיטאות. אין חידוש, כשבני-אדם חלשים חולקים מחמאות לחזק — הרי זו החנופה הנודעת. אבל אנו, החלשים שבחלשים, שומעים מחמאות מפי החזקים שבחזקים — מבעלי השלטון. המפנה הזה בזכות עבודתנו היוצרת.

אני מתפעל מן ההרמוניה המוצקת שבין חברי היודנראט: אין מקרים של דיעות מנוגדות; כל החלטותינו ומעשינו — בדיעה אחת.

אמת, אין מקום לאופטימיזם בגיטו, אבל כשאני סוקר את הדרך שעברנו בה ואת מטעננו, בטוח אני שנביא את גיטו ביאליסטוק לגמר של אושר.

(הרבה מחיאות כפיים) ...

מר סובוטניק: ... היודנראט לא נעשה מיד מה שהוא כיום; הוא נתפתח במשך הזמן תוך כדי פעולה. בזכותם של הראשונים נוצר כל מה שמצוי ברשותנו כיום. כאמור, לא בחר בנו איש. איננו בְּרֵשׁ הנכבד דיבר על לבנו לקבל את התפקידים הגדולים והקשים, מפני שעמד על חובת השעה. עכשיו המועצה היא ממשלה, כביכול, עם כל המשרדים, המחלקות, המיניסטרים. יושב-ראש המועצה הרשמי ד"ר רוזנמאן היה הולך בעצמו למצוא ולספק פועלים לגרמנים. הרבה תלאות עברו עליו. הגדולה בזכויותיו היא, שהוא מינה את איננו בְּרֵשׁ הנכבד לתפקידו, שכן לא היה בכוחו של הרב לבצע את כל הדרוש. אין אני מבקש להלל את האדם; ענייני הוא כעבודה, בהישגים. איננו בְּרֵשׁ הנכבד משמש ב"ממשלה" שלנו — ראש-ממשלה, שר-הפנים, שר-התעשייה, שכן בגיטו חייב הכול להיות נתון ביד אחת. התעשייה — דרך משל — יש לה נגיעה עם הצבא, ולפיכך היא גם מדיניות-חוץ. לפעמים אנו משתאים, כיצד הוא מוציא לפועל כל זאת, כיצד העניינים פועלים בתיאום. יש כאן משום סייעתא דשמיא, בעיקר בשבועות האחרונים. הכל בא על

מקומו על הצד הטוב ביותר. שאר התפקידים, נדמה לנו, נעשים בידי חברים, אבל העיקר — הרוח והכיוון . . .

כיווננו? בעניין הקהל תמיד נהגנו בפשרות ובדרכי־פיוס — ביקשנו להניח דעת הכל. היום חובה לנהוג: ייקוב הדין את ההר! הירא ורַךְ־הלבב ילך וישוב לביתו! כיוון זה חייב להתמיד, אם מבקשים אנו חיים. וכן חייב הגיטו להיות אלמנט מועיל. מכל "ברכות החיים" שבתפילותינו, כגון חיים של טובה, חיים של פרנסה, חיים שאין בהם בושה וכלימה מסתפקים אנו היום רק ב"חיים", וזאת בזכות "רב" — ראשי־תיבות של רוזנמאן־בֶּרֶש. אנו רק המסייעים והם — ובייחוד אינז' בֶּרֶש — העושים למעננו!

בלומנטל, עמ' 214 — 220.

· המפגש התקיים ב־29 ביוני 1942.